SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятайте про Україну!

VOL. 15. JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, NOVEMBER 14, 1989 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 14-го ЛИСТОПАДА 1989 Ч. 215. РІК XCVI

ПРИВІТАННЯ

ДЕЛЕҐАТАМ ДРУГОГО КОНҐРЕСУ НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНОЇ ПАРТІЇ ГРУЗІЇ

Дорогі брати і сестри!

Від усього серця, вітаю Ваш Конгрес, на якому мужні люди, цвіт грузинської інтеліґенції, об'єднують свої духовні сили для перемоги над силами зла і поневолення. Вірю у Вашу і нашу перемогу, знаю, що народи України і Грузії, відстоявши незалежність і свободу, простягнуть свої руки назустріч один одному для братських обіймів і спільної боротьби проти наших недругів.

Нехай навіки будуть відкриті двері і серця наших співгромадян для любови і дружби. Тарас Шевченко, Леся Українка, Давид Гурамішвілі надійно проклали духовні стежки через грузинські гори і українські степи. На цих стежках ніколи не було крови і ненависти — завжди перемагало взаємозрозуміння і співчуття. Наша боротьба проти спільного гнобителя укріпила дружні зв'язки. Глибоко певен: на берегах моря Українсько-Грузинського, котре несправедливо називається Чорним, наші народи ніколи не матимуть недобрих почуттів один до одного. Обіймаю вас, дорогі брати!

Микола Руденко
голова Закордонного Представництва УГС

ЗРОСТАЄ ЧИСЛО ЖЕРТВ ЧОРНОБИЛЯ

Москва. — Тижневик „Московскіє Новості" повідомив, що понад 250 осіб, які працювали на Чорнобильській атомовій електро станції під час катастрофи 1986 року або брали участь у ліквідації наслідків нуклеарного викиду, на даний момент уже померли. Як сказано в „Московскіх Новостях", вони померли від „різних захворювань" і ніхто не може сказати; якою кількістю жертв в кінцевому результаті обернеться „ця найбільша катастрофа XX століття".

Газета повідомила вказану цифру у статті, присвяченій новій організації — „Чорнобильському союзу", що об'єднує людей, яких турбують наслідки трагедії 1986 року, зокрема зараження обширних районів Совєтського Союзу. В результаті катастрофи радіоактивні речовини були викинені далеко за межі СССР.

Олександер Карасюк, представник організації, що займається ліквідацією наслідків катастрофи, заявив, що кількість жертв дійсно досягла 250 осіб, але зауважив, що пов'язати їх смерть з катастрофою можна лише в 31 випадку. Що стосується інших, то Карасюк заявив, що деякі з них померли від хворіб, на які вони лікувалися ще до радіоактивного викиду на четвертому реакторі Чорнобильської атомової електростанції. Карасюк сказав, що він також є членом „Чорнобильського союзу" і що ці дані потребують додаткового вивчення.

Про створення „Чорнобильського союзу" повідомила газета „Ізвєстія", однак не згадала про 250 жертв катастрофи. Газета, однак, визнала, що багато осіб, які довго працювали в „небезпечних умовах", нині „потребують допомоги".

Згідно з заявою властей, радіологічний центр у Києві має картотеку на 600,000 осіб, що перебувають у заражених районах. Тисячі людей проходять реґулярні медичні бадання.

Д-Р Н. ПАЗУНЯК В ТРЕНТОНІ

Трентон, Н. Дж. (О. Фараонів). — Тут у зв'язку із святкуванням 175-ліття від дня народження Тараса Шевченка д-р Наталія Пазуняк виголосить доповідь п.з. „Тарас Шевченко — Пророк України" у неділю, 19-го листопада ц.р., о год. 3-ій по полудні в Українському Культурному Центрі, 477 Yeremiah Ave. Цю зустріч із громадянством спонзорують 11-ий і 19-ий Відділи Союзу Українок в Трентоні.

„УКРАЇНА" ПИШЕ ПРО О. ТЕЛІГУ

Джерзі Сити, Н.Дж. — В числі 43 за жовтень ц.р. тижневика „Україна" появилася обширна стаття про відому поетесу і націоналістку Олену Телігу пера Леоніда Черватенка п.з. „Вмерти". Стаття прикрашена портретом О. Теліги і рядом із цитатою її поезій „Мов корабель у заграві пожежі" з вірша „Лист". Поезії підібрані добре та цікаво і дають правильний погляд на її настрої та темперамент поетеси.

У статті автор передає точно історію життя О. Теліги аж до її героїчної смерти в казармах ґестапо у Києві. Він багато цитує спомини інших про цю надзвичайну жінку, в тому також власні спостереження із зустрічей з нею, не подаючи однак коли ці зустрічі відбувалися. Особливо обширно розповідає він про останній період життя поетеси після приїзду до Києва 22-го жовтня 1941 року до смерти в половині лютого 1942 року. Д. Черватенко вірно передає настанову О. Теліги, пишучи дослівно: „...якщо деякі, 'потойбічні' українці сподівалися з допомогою одного тирана повалити іншого, а самим звільнитися, то Олена Теліга уникнула цієї ілюзії. Бо такого не буває, і новий тиран лютує незгірш од старого. І Гітлера Олена Теліга ненавиділа так само, як і Сталіна. Вона не могла не усвідомлювати, що після сталінського нищення слов'янства на прадавній слов'янській території почалося гітлерівське винищення. І яке з них страшніше, чи варто було й міркувати?"

Автор правильно характеризує поетесу: „стоїчність героїчна рішучість, чоловіча готовість іти до кінця раз назавжди обраною стежкою. І це в ній — імпульсивній, часом незрівноваженій", і закінчує свою статтю ствердженням, що „вона так любила цю київську землю, і ця земля прийняла її... і смерть, нарешті, надала Олені Телізі право українського громадянства, дала їй довічну київську прописку".

РІЗДВЯНИЙ БАЗАР В ЧИКАҐО

Чикаго. — Парафія свв. Володимира і Ольги влаштовує тут свій перший різдвяний базар в Українському Культурному Осередку, 2247 Вест Чикаґо, в суботу і неділю, 2-го і 3-го грудня ц.р., між годинами 9-ою-5-ою. Буде нагода оглянути та купити всякі цікаві мистецькі вироби, як теж вироби традиційного й модерного українського мистецтва. Рівнож буде смачний буфет, тістечка, солодке, кава і напитки та винагороди при дверях.

БЕРЛІНСЬКОМУ МУРОВІ НАСТАВ КІНЕЦЬ

Громадянин Східньої Німеччини лупає „мур ганьби".

Східній Берлін. — У четвер, 10-го листопада, берлінський „мур ганьби" перестав існувати, коли Комуністична Німеччина відкрила кордон у вільний світ. В той же день мільйони громадян Східньої Німеччини, скориставшись несподіваною можливістю, перейшли кордон із Західньою Німеччиною в багатьох пунктах. Не менш як 50,000 мешканців Східнього Берліну провели ніч з четверга на п'ятницю у Західньому Берліні. Радіостанція „Вільний Берлін" повідомила, що не більше 1,000 східньоберлінців мають намір залишитися в західній частині міста або у Західній Німеччині назавжди. Абсолютна більшість має намір повернутися додому.

У четвер посадник Західнього Берліну Вальтер Момпер назвав німців „найщасливішим народом у світі". Виступаючи у Бундесраті — верхній палаті парляменту Західньої Німеччини, він закликав усіх німців відсвяткувати цей день. Однак, поки міністер внутрішніх справ комуністичної Німеччини Фрідріх Діккель не оголосив, що рішення відкрити кордон з Заходом має постійний характер, висловлювалися деякі побоювання, що після того, як уряд Східньої Німеччини прийме обіцяний закон про еміґрацію, для виїзду у Західню Німеччину потрібні будуть нові формальності. У п'ятницю Ф. Діккель оголосив, що майбутній закон затвердить право громадян Східньої Німеччини без перешкод виїжджати у Західню Німеччину.

День перед виступом міністра внутрішніх справ Східньої Німеччини про відкриття кордонів заявив член Політбюра Ґюнтер Шабовскі. По обидва боки берлінського муру, який розділяв місто 28 років, почалися урочистості, які не припиняються досі. Тисячі молодих берлінців, які народилися уже після спорудження муру, співали і танцювали. До стіни прийшли також і ті, хто хотів пом'янути рідних і близьких, які загинули при спробі втекти зі Східнього Берліну. Деякі прийшли до стіни з молотками, щоб відколоти на пам'ятку кусок цегли, який буде нагадувати їх дітям і внукам про мур, який колись ділив місто і дві Німеччини.

Повідомлення про рішення комуністичної Німеччини відкрити кордон із Західньою Німеччиною коментують всі без вийнятку газети, радіо і телевізійні станції. Всі західньонімецькі газети нагадують про події, які сталися перед рішенням Східньої Німеччини відкрити кордон: починаючи від серпня на Захід втекло 200,000 громадян комуністичної Німеччини. „Це і змусило комуністичний уряд відкрити кордон добровільно", — коментує пресове аґентство ДПА.

У п'ятницю увечорі пресові аґентства передали зі Східньої Німеччини ще одну подію — почалося знесення берлінського муру. У стіні робляться діри, які дозволяють людям вільно переходити зі східньої частини міста у західню.

У суботу і неділю понад мільйон громадян Східньої Німеччини побували у Західній Німеччині. Без всякого перебільшення, Німеччину охопила ефорія національної єдности, не зважаючи на досить обережні висловлювання, що прозвучали з цього приводу у виступах керівників двох німецьких держав, а також в американських і совєтських відгуках.

В ЖУРНАЛІ „УКРАЇНА" ПОЯВИЛАСЯ СТАТТЯ Б. ПЕВНОГО

Джерзі Ситі, Н.Дж. — У ч. 42 журналу „Україна" за жовтень 1989 року появилася обширна стаття мистецтвознавця і співредактора „Сучасности" Богдана Певного про українське малярство за кордоном п.н. „Я почуваю себе, як Садко..."

У статті автор, вияснив спершу чому саме він та інші українські мистці, що перебувають поза кордонами України, почувають себе як колись Ілля Рєпін, що побував у Західній Европі, але завжди тужив за батьківщиною. Але, зазначує Б. Певний, рєпінська красуня на його картині „Садко в підводному царстві", що стала притокою до порівняння, у випадку українських мистців „виявилася байдужою до еміґранта, бо впродовж десятиліть на Україні замовчувано існування українського мистецтва поза її межами". Далі Б.Певний з'ясовує деякі в тому напрямі видання, як книжечку Н. Ассєєвої „Українсько-французькі художні зв'язки 20-30 років XX століття", „Історію українського мистецтва" та інші, які згідно із існуючими в СССР обставинами „поділили українське мистецтво на 'радянське' і 'не-радянське', відбираючи в обох сторін можливість вільного розвитку і взаємного запліднення творчими ідеями".

Б. Певний обширно інформує читачів „України" про мистців-українців за океаном перед Другою світовою війною, а відтак після неї, спершу об'єднаних і діючих вже в Західній Европі, а відтак на нових місцях поселення, вираховуючи їх поіменно, та їхню зорганізованість, їхню плодовиту працю і понад 30 збірних виставок, а 250 індивідуальних, які відбулися в Ню Йорку за ініціятивою Об'єднання Українських Мистців Америки, як також мистецького альманаху-видання „Нотатки з мистецтва" під загальною редакцією Петра Мегика.

Вичисляє він також українські установи, що допомагають розвоєві українського мистецтва на Північно-американському континенті, а це Український Інститут Америки в Ню Йорку, Український Інститут Модерного Мистецтва в Чикаго, Український Музей в Ню Йорку і Канадсько-Українсько-Мистецька Фундація і Українська Вільна Академія Наук.

Автор статті стверджує, при тому, що хоча вже в періоді Другої світової війни розвивалося українське мистецтво життя у Західній Україні, про це не можна

(Закінчення на стор. 3)

Вийшла нова збірка поезій М. Ревакович

Ню Йорк. — У видавництві Нюйоркської Групи появилася друга збірка поезій Марії Ревакович п.з. „Шепотіння, шепотіння".

Книжка ця включає два розділи. У першому розділі поетка пише „листи" до батька, долучує до них „фотографії" та „листки з календаря", тобто спомини, і в такий коляжний спосіб творить емоційну історію переселених українських родин у Польщі. Розділ цей написаний навперемінну прозопоезією і вільним віршем.

В другому розділі поетка адресує свої поезії Творцеві до якого намагається проникнути шляхом метафізичних інтроспекцій.

Поезії М. Ревакович багаті оригінальною образністю, лірично-інтимні та прямо сприйнятливі.

Книжка елеґантно ілюстрована графікою Анни Ревакович. Ціна книжки 7 дол., можна набути в: The New York Group 5998 Palisade Ave., Riverdale N.Y.10471.

Влаштовують спільний полуденок сеньйорів в Ню Йорку

Ню Йорк (М. Ш). — Товариство Українських Старших Громадян, секція Відділу Об'єднання Американських Українців „Самопоміч" в Ню Йорку, влаштовує спільний полуденок в залі Українського Народного Дому, 140 Друга авеню, в неділю, 26-го листопада ц. р. о год. 1:30 по полудні. Зголошуватись на полуденок треба в домівці „Самопомочі", 98 Друга авеню, під час годин урядування, 10:30 до 4-ої по полудні, щодня крім понеділка.

Спільний обід для сеньйорів-членів цього року оплачує знову Кредитівка „Самопоміч" і тому при реєстрації треба вплатити тільки членський даток 3 дол. на рік.

В мистецькій частині виступлять: меццо-сопрано Христина Карпевич при акомпаньяменті Соні Шереґ та Оксана Драй-Хмара Ашер, котра виголосить доповідь п. н. „Розстріляне відродження" з нагоди 100-річчя народин письменника-неокласика Михайла Драй-Хмари.

З голошуватись на полуденок треба найпізніше до вівтірка, 21-го листопада ц. р.

Відбулася европейська конференція СФУЖО

Лондон (Н. Марченко). — У днях 21-22-го жовтня ц.р., тут відбулася европейська конференція Світової Федерації Українських Жіночих Організацій в присутності голови СФУЖО д-р Марії Квітковської, заступника голови СФУЖО на Европу Богданни Крушельницької, делеґатів з европейських країн і гуртків ОУЖ Великобританії та гостей.

На конференції були представники з таких складових організацій СФУЖО в Европі: Об'єднання Українок Бельгії — О. Хохоляк, Організація Українських Жінок Німеччини — І. Козак і І Спєх, Світське Апостольство Жінок у Німеччині — Я. Філь, Українське Жіноче Товариство Швайцарії — Е. Курц і О.Беран, Організація Українських Жінок у В. Британії — Л. Фостун, М. Василів, Л. Дяківська, Н. Марченко та Товариство Українських Жінок ім. Олени Теліги, Англія — В.Смерека.

Відсутніми були представники Союзу Українок Франції та Український Жіночий Союз Австрії.

В програму конференції входило слово голови СФУЖО д-р М. Квітковської, звіти делеґатів жіночих організацій про їхню діяльність в країнах їхнього поселення, яка виявилася многогранною, бо жіноцтво включилося в культосвітню виховну, харитативну роботу, не оминаючи зовнішніх зв'язків. Багато уваги присвячується і приєднанню молодого членства.

Д-р М. Квітковська у своїй доповіді підкреслила вагу співпраці складових організацій і їхнє завдання, як членів СФУЖО. Зокрема був присвячений час квартальнику: „Українка в світі" який є не тільки середником зв'язку між членством, але водночас подає інформації

(Закінчення на стор. 3)

Хочете гарно влаштувати хату — покличте Надю!

Джерзі Сити, Н. Дж. (О. Кузьмович). — Наші молоді жінки не лише здобули повну рівноправність і в ніякому званні не мусять за неї боротися — вони також беруться раз-у-раз до цікавих та рідкісних професій, в яких з правила мають великі успіхи.

Надя Яворська в редакції „Свободи" під час інтерв'ю.

Тому з приємністю вітаємо в редакції ще одну представницю того молодого українського покоління, що успішно пробивається в американському світі своїм талантом та знанням у своїй ділянці. Тим разом це Надя Яворська, яка має своє власне підприємство внутрішнього обладнання в Бескінґ Ридж, Ню Джерзі. Вона приходить до нас із усіми доказами, що у неї не лише закінчені студії в Ратґерс університеті, але також вроджені здібності для такої складної справи, як проєктування внутрішнього обладнання поодиноких кімнат чи цілих мешкань зі зрозумінням фінансових можливостей та смаку власників.

Коли питаємося чому саме вибрала собі таке звання молода професіоналістка розповідає нам, що ще змалку цікавили її різні проєкти і вже в третій клясі зробила свій перший плян кімнати. На цей шлях напровадив її покійний, улюблений батько, сам по званні інженер, який завважив у дочки здібності до рисунку та доборі кольорів. Те зацікавлення залишилося у Н. Яворської назавжди і вона розповідаючи про успіхи у своєму званні, підкреслює не один раз, що виконує його з великою приємністю, а не лише із знанням.

Спершу вона працювала у підприємстві внутрішнього обладнання будинків на окреме замовлення і саме з цього підприємства мала нагоду закінчити спеціяльну школу в тому напрямі. Відтак вже йшла вперед, здобула перше місце в конкурсі проєктів обладнання кімнат зі стейту Ню Джерзі, а цього року виграла нагороду в Атлянті на конкурсі, що відбувається рік-річно у зв'язку із річними конференціями проєктувальників внутрішнього обладнання приватних домів і бюр.

Проєкт кімнати, над яким Надя працювала цілий рік був вирізнений серед десяти найкращих кімнат в ЗСА і приніс багато похвал, а знімка кімнати вміщена у професійному журналі проєктувальників внутрішнього обладнання. Показуючи нам цю прегарну кімнату у журналі наша

(Закінчення на стор. 3)

У СВІТІ

КАНЦЛЕР ЗАХІДНЬОЇ НІМЕЧЧИНИ Гельмут Коль заявив перед парляментом, що його уряд є готовий подати „всебічну" допомогу Східній Німеччині, коли там дозволять на вільні вибори та зроблять підставові зміни у економіці. Якщо Комуністична партія Східньої Німеччини відкажеться від монополю на владу, дозволить на незалежні політичні партії та свобідні вибори, тоді „ми будемо готові говорити про нові розміри нашої економічної допомоги". Цю свою заяву канцлер Г. Коль включив у свій виступ на крайовій телевізії, де він говорив про можливість злуки обох Німеччин. Ця справа останніми часами, зокрема в останніх тижнях, набирає розголосу.

У СЕРЕДУ, 8-ГО ЛИСТОПАДА ц.р., в Йорданії відбулися перші загальні вибори за останні 22 роки, а новина ця не єдина, бо це були також перші крайові вибори, в яких голосували жінки. Йорданці покладають великі надії на ці вибори та сподіваються, що вони принесуть корисні зміни для цілої країни, що їх більшість з голосуючих уважають конечно потрібними. Це влучно підкреслила одна із голосуючих: „ми сподіваємося, що це змінить ситуацію в країні, сподіємося поступу, бо ми повинні бути спільниками уряду у відповідальності за країну. Уряд сам цього не повинен робити".

АРҐЕНТИНА ВІДКИНУЛА рішення Англії про поширення своїх водних прав довкола Фальклянських островів з 3-ох до 12-ти миль. Міністер закордонних справ Арґентини Домінґо Кавальйо заявив, що дипломатичну ноту з відкиненням такого рішення передано Англії через бразилійську амбасаду в Лондоні.

НАВЧИВШИСЬ ЖИТИ мирно впродовж останніх 30-ти років із своїм історичним ворогом, Франція починає журитися тим, що події у Східній Европі можуть погано відбитися на її стосунках із Західньою Німеччиною. Уряд та громадськість Франції є за тим, щоби дальше втримувати кріпкий союз із Західньою Німеччиною, бо це не тільки втримує політичну стабільність в Европі від закінчення Другої світової війни, але також є запорукою економічних успіхів Европейської спільноти. Все ж таки нові проблиски можливости з'єднання обидвох Німеччин, розбуджує приспані страхи про німецьку домінацію Европи.

ПРЕЗИДЕНТ КУБИ ФІДЕЛЬ КАСТРО з нагоди відкриття нової фабрики поблизу Гавани у своїй промові натякнув на те, що „дуже сумні події" відбуваються тепер в інших комуністичних країнах. Він підкреслив і те, що Куба може знайтися в дуже поганому становищі, якщо ці країни в скорому часі не розв'яжуть своїх проблем.

XIV ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ЗУДАКу

Філядельфія. — Тут у суботу, 18-го листопада ц.р., в приміщеннях Українського Освітньо-Культурного Центру 700 Сідар рд., відбудуться XIV Звичайні загальні збори ЗУДАК. Програма зборів відбудеться за звичайним порядком нарад. Реєстрація від 9-ої год. ранку, початок Загальних зборів о 10-ій год. ранку.

В АМЕРИЦІ

ШКІЛЬНА СИСТЕМА Америки отримує щораз більші пожертви від великих компаній країни. В понеділок, 6-го листопада, президент компанії Кока-Кола Доналд Р. Ґрін проголосив, що компанія жертвує 50 міл. дол., як допомогу шкільній системі. Минулого тижня Р-Дж-Р Набіско корпорація заявила свою допомогу оновленню шкільної програми у сумі 30 міл. дол. Компанія Дженерал Електрік виділила 20 міл. дол., а Ай-Бі-Ем — 25 міл. дол. на початку цього року.

ЧЕРВОНИЙ ХРЕСТ ВЖЕ витратив 57 міл. дол., надаючи допомогу потерпілим у недавньому землетрусі в Каліфорнії та від гурагану Гюго на Караїбських островах та Південній Каролайні. До цього часу Червоний Хрест отримав пожертви в сумі лише 42.6 міл. дол., що неґативно впливає на його спроможності ефективно допомагати потерпілим, які залишилися без даху над головою. Число бездомних в Каліфорнії наближається до 12,000 включно з тими, що жили під відкритим небом ще перед землетрусом. Червоний Хрест спромігся дати притулок тільки 1,500 потерпілим. Більшіть бездомних повинні самі оплачувати своє перебування у готелях, але сім'ї з низьким прибутком не можуть собі цього дозволити.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays Mondays and holidays by the Ukrainian National Association Inc at 30 Montgomery Street Jersey City N J 07302

Svoboda (201) 434-0237 UNA (201) 451-2200

Бюро УНС у Вашінґтоні (202) 347-UNAW. (202) 347-8631 (факс)

Postmaster Send address changes to
Svoboda 30 Montgomery Street Jersey City N J 07302
Tel (201) 434-0237 (201) 434-0807 (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City N J

Передплата на рік $40.00 на півроку — $22.00 на 3 місяці — $12.00
Для членів УНСоюзу $15.00 річно За кожну зміну адреси — $1.00
Чеки і money orders виставляти на Svoboda

Статті і дописи підписані авторами не мусять відповідати поглядам Редакції Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою —
За зміст оголошень Редакція не відповідає

P O Box 346 Jersey City N J 07303

Сумні роковини большевизму

За Григоріянським календарем — 7-го листопада, а за Юліянським календарем — 25-го жовтня — це 72-га річниця большевицької революції у Москві. За кожнорічною традицією, на Красній площі, відбулася партійно-державна парада — з показом збройної сили, цим разом у багато скромнішій кількості і без будь-яких нових родів зброї. Робітників знову зігнали з фабрик, а школярів стягнули зі шкіл. Але не було аж ніяк у традиції, щоб у той святковий роковинний день одночасно з офіційною парадою — на інших вулицях столиці відбувалися протирежимні демонстрації. Демонстрантів не розганяли, не відбирали їм транспарантів з критичними і презирливими для большевизму гаслами та єдиною „карою" було те, що на телевізійних екранах показували тільки партійно-державну параду й промовчали опозиційну демонстрацію.

Зрештою, демонстранти вийшли на вулиці різних міст і різних складових частин Союзу. У „Ню Йорк Таймсі" з 8-го листопада показали велику світлину демонстрації у Кишиневі, столиця Молдавії, з транспарантом, що його несли демонстранти, на якому тавровано „сталінізм". Цікаво, що на одному транспаранті демонструючих у Москві написано: „Катинь — наша ганьба!" Ще навіть за влади Ґорбачова довго не признавалися, що це вони, большевики, розстріляли у Катинському лісі кільканадцять тисяч польських старшин, які у 1939 році втекли на совєтську „союзницьку" територію, зберігаючись від німців. „Можна брехати колись, можна брехати комусь, не можна брехати завжди і не можна брехати всім" — ця мудрість існує, здається, на різних мовах світу.

Кореспондент „Ню Йорк Таймсу" подає число протирежимних демонстрантів у Москві в роковини Жовтневої революції на 5,000 осіб. У порівнянні з півмільйоновими демонстраціями у Ляйпціґу у Східній Німеччині чи навіть з маніфестацією Українського Народного Руху за Перебудову у Києві — це ніби небагато. Але нищівне для комунізму значення цієї демонстрації у Москві незалежно від численности, це вже є сам факт, що в 72-гі роковини большевицької революції знайшлося кілька тисяч відважних москвичів, які разом із деякими опозиціонерами з Конґресу народних депутатів (нового совєтського парляменту) демонстрували проти режиму — це ще один доказ завмирання комунізму в його центрі: Міхаїл Ґорбачов не скривав у своїй промові з трибуни на тлі великого портрета Леніна, що країна переживає кризу, але оптимістично вказував на потребу „якнайшвидших реформ". Офіційне пресове аґентство ТАСС також признало у ці роковини революції, що „меншає промислова продукція, бушує інфляція, є страйки вуглекопів і наполовину порожні крамниці". Але потішає голодних земляків, що настала більша демократія, покращали відносини із закордоном і настали кращі вигляди на роззброєння".

Подій у Совєтському Союзі у зв'язку з 72-ми роковинами большевицької революції не можна розглядати, як щось „само для себе", у відірванні від цілого драматичного процесу загибання комунізму. Це тільки одна ланка цього процесу, який невпинно поступає вперед і заскакує самих комуністичних вожаків та весь світ. Ці події розгортаються так швидко, що вже перестало бути сенсацією створення у Польщі уряду з некомуністичним урядом і вже не дивувалися люди на Заході, що в Мадярщині Комуністична партія відмовилася від своєї назви і що те саме може статися у Польщі. Ніхто не сподівався такого феномену, що із Східньої Німеччини, де був і є розмірно високий життєвий стандарт, втекло в останніх трьох місяцях близько півмільйона осіб, між ними яких 500 лікарів і що у великих і малих містах цієї країни настала криза, якої дотепер ніде ще не бувало: не стало майже одного молодого покоління. Уже у Чехо-Словаччині заворушилось і вперше ми почули про голоси спротиву у Болгарії, де від 23-ох років панує 78-літній Тодор Живков.

Загибає комунізм. Виринув сумнів: чи перебудова Ґорбачова може зупинити чи приспішити загибель комунізму? Здається, що американські совєтологи прийшли до переконання, що треба сприяти перебудові, бо це кращий шлях до безславного кінця марксо-ленінського експерименту.

Михайло Кучер

ПРОЩАЙ, ГЛАСНІСТЬ!

Так вигукнув „Ню Йорк Таймс" з 19-го жовтня 1989 року. Під час візити в ЗСА Єльцин мав телевізійне інтерв'ю з дуже досвідченим і сміливим американським журналістом. Питання були сміливі і провокативні. На всі такі питання так само сміливо відповідав Єльцин. Це інтерв'ю на совєтській телевізії бачили десятки тисяч, або й мільйони совєтських громадян. Партійна пропаґанда зареаґувала досить дивно. Єльцинові закинуто, що в ЗСА пиячив. Це йому в СССР ніяк не пошкодить. Навпаки, на того, хто в СССР не п'є, дивляться з підозрінням.

Єльцин у своєму інтерв'ю сміливо критикував Ґорбачова, сказав, що той значно менше популярний у себе вдома як за кордоном. Останнім часом поводить себе і може не опанувати „революцію", що її сам викликав. Ґорбачов неопановано кричить на засіданнях і на своїх опонентів, і на приятелів, „персонально" виключає мікрофони, коли промовці йому не відповідають. Він починає розчаровувати інтеліґенцію, яка з ентузіязмом привітала його наміри.

Уже виявлено сумну правду. Ґорбачов признає і дозволяє тільки таку гласність, яка служить його інтересам. Щоправда сам Єльцин не має виразних політичних плянів і його популярність досить дивна. Якщо його ненавидить ЦК — ми народ — його любимо. ЦК навіть зорганізував пресову кампанію проти Єльцина. Очевидно американська горілка не захитає популярности Єльцина. Може навіть навпаки! В СССР кажуть, — а хто не п'є? Якщо в СССР була справжня демократія він на виборах переміг би Ґорбачова.

Коли журнал „Арґумент і факти" опублікував листи читачів на цю тему, а було їх 12,000, Ґорбачов позбавив праці редактора журналу. Це викликало велике занепокоєння серед інтеліґенції. Ґорбачов замінив „колективне керівництво" своєю особистою владою і творить культ своєї особи.

Ґорбачов не виконує своїх попередніх обіцянок. Він визнає катастрофу економіки, але не може їй зарадити, бо Комуністична партія виступає проти реформ. Становище Ґорбачова досить непевне. Він зрештою може шукати підтримки в Червоній армії, але її генералітет проти реформ. А що з КҐБ? Щоб забезпечити собі підтримку армії Ґорбачов щорічно збільшує оборонний бюджет СССР. Той факт чомусь невідомий на Заході.

Молодь також незадоволена Ґорбачовим. „Тепер все можна критикувати, але нічого не можна змінити".

Недавно у Парижі відбулася конференція п. з. — „Демократичні альтернативи в совєтському блоці". Відбулося „братання" між совєтськими і західніми інтеліґентами. Західні інтеліґенти з ентузіязмом приймали бажання за дійсне. Західня преса, зокрема европейська, неконтрольовано пише про небувалий розквіт в СССР свободи і демократії. Не звернено уваги на трагічні випадки в Тбілісі і Азербайджані, еліта не виявила розуміння того, що діється в СССР. Ось тому приклад. Відомий американський економіст Гейбларт розмовляв з представником совєтської номенклятури директором Інституту світової економіки Абалкіном. Невже, — пане Абалкін, — питав американець ви справді маєте намір відмовитися від такої проґресивної форми сільського господарства, як колгоспи і радгоспи?

Пане, — Гейбларт — відповів Абалкін, — але ця проґресивна форма довела нас до повного матеріяльного убозтва. — То що ви хочете такого ж споживчого терору, як у нас? — Але, дорогий колеґо, у нас навіть діти, особливо на провінції, не бачать м'яса ані молока. — Е, м'ясо шкідливе — відповів американець.

Це як їх давно назвав Ленін „корисні ідіоти на Заході". Корисні очевидно большевикам.

Яка ж альтернатива? В СССР мусить постати справжня опозиція. Теперішня опозиція в СССР, яка хоче вести з владою т. зв. конструктивний діялог — немає будуччини. Якщо СССР хоче досягти свободи, люди мають жити без ілюзій і дивитись жорстокій правді в очі. Але на мирних мітинґах уже навіть у Москві міліція жорстоко б'є демонстрантів. Остання мирна демонстрація в Москві біля в'язниці Луб'янка з вимогою обернути її в музей страхіть доби Сталіна — каже про це, що населення досі боїться повернення державного терору доби Сталіна.

Міліція б'є мирних демонстрантів в Києві, у Львові. Очевидно приємно бачити на демонстраціях блакитньо-жовті прапори з тризубами нагорі. Але від прапора нехай і блакитно-жовтий до політичної самостійности дуже далеко. Україна не має своєї армії, а українська діяспора не має візії побольшевицької України. Конституція УНР — Української Народної Республіки — була добра для свого часу теоретично, бо практично застосувати її вже не було часу.

Чолові українські дисиденти почали їхати до Канади, Австралії, до ЗСА. І всюди вони перехвалюють українську діяспору за її національну свідомість і навіть жертвенність. Тих людей українська діяспора вітала, бувало, стоячими оваціями. Ми непомірно зраділи реґабілітацією (без чомусь літери „ґ"). Винниченка і заголовкам в українській совєтській пресі „Винниченко повернувся додому". Але „повернула" його все таки Москва і повернув він не у вільну Україну, а в московську колонію. Мало хто вже в УССР знає про

(Закінчення на стор. 3)

Життя і знання

Редаґує Лев Яцкевич

Про єгипетське пиво та скарби ацтеків

На слід такого бровару в Єгипті натрапив нещодавно Джеремі Ґеллер, американський археолог з університету Вашінґтону в Сен Люї, в часі розкопок стародавнього міста Гієраконполісу, розташованого приблизно 450 миль на південь від сучасної столиці Єгипту, Каїр.

Оглядаючи детально фраґменти глечиків та череп'яних кухлів, він піддав їх хемічній радіо-вуглецевій аналізі, яка виявила давність цього бровару на 5,400 років перед приходом до влади фараонів та побудови їх історичних пірамід. Якщо ця дата дійсна, тоді розкопаний ним бровар слід вважати одним із найстарших у світі.

Спочатку він мав сумнів чи це, що він розкопав, становить бровар чи гончарню. Але сумніви в тому напрямі розвіяла хемічна аналіза блискучого чорного осаду, знайденого на черепках, що виявив наявність пшениці і ґлюкози, які, на думку ботаніка з Каїрського університету треба вважати слідами передісторичного пива. Цю гіпотезу підтвердив теж райдужний екстракт з цього осаду своїм коньякоподібним запахом. Доказом цієї гіпотези можуть теж правити чотири великі, закопчені глеки, поряд напівперегорілих головешок з акації та звіринного гною. Немає сумніву в тому, що пиво-це один з найстарших напитків людства, що становить вагомий паросток рільничої цивілізації, яким передісторичні єгиптяни „заливали хробака" в днях турбот або скріплювали свій гумор в час веселости. Таке пиво єгиптяни варили в сивій давнині із суміші води, напівспеченого хліба (що правив за ферментаційні дріжжі), пшеничного солоду та дактилевого соку.

Для передісторичних єгиптян в Гієраконполісі, що нараховувало в тому часі кілька тисяч мешканців, пиво сповняло важливу ролю в їх соціяльнім та релігійнім житті. Його пило не тільки простолюддя, але також єгипетська знать. Доказом популярности цього напитку, становить звичай класти до гробу померлого, поряд меду, оливи та різних коштовностей, декілька гличиків пива, як проводу у далеку дорогу позагробового життя.

А тепер, дозвольте переїхати разом зі мною в уявній машині часу, з Єгипту року Божого 5,400 перед н. Х. до сьогоднішнього Мехіко з року Божого 1521 по Христі, в якому Гернандо Кортез, колишній студент права університету Саляманка в Еспанії, на чолі 500 еспанських авантюрників та стільки ж автохтонів з племени Гляскалян, з допомогою 10 гармат та 16 коней, здобуває столицю тримільйонової імперії ацтеків, тенохтітлян, та плюндрує її докорінно, грабуючи розташовану на острові озера з величавих її святинь та палат короля Монтезуми та інкської знаті все золото, срібло, шляхетне каміння та безцінної вартости мистецькі шедеври. Те все пограбоване добро він привозить в наступнім 1522 році в подарунку еспанському королеві (синові Фердинанда та Ізабелли, що фінансували подорож до Нового Світу Христофора Колюмба), який під найменням Чарльза I володів, як еспанський король, а під найменням Чарльза V, як король св. Римської імперії, в столиці Бельґії, Брюсселі.

Ми згадуємо про ці ацтекські скарби, тому що вони, у великій частці, лягли в основу мандрівної виставки мистецьких скарбів ацтеків, що весною 1989 року закінчилась в Бельґії. Ця виставка п.н. „Ацтеки", була розташована в 11-ох великих залях королівського Музею історії та мистецтва в Брюсселі. Для піднесення її вартости та атракції, 29 европейських та американських музеїв випозичили для неї частину своїх музейних експонатів. Одніею з найбільш імпозантних споруд ацтекської цивілізації була Головна Святиня в Тенохті.(El Tem lo Mayor), яку розкопано нещодавно в місті Мехіко деякі фраґменти цієї святині домінують цілу брюссельську виставку, метою якої було показати відвідувачам та цілому світові красу та давність ацтекського мистецтва, що існувало 1500 років перед н.Х. Велика частина експонатів на тій виставці походила ще з давньої цивілізації Ольмаків, яка дійшла до свого апогею 1,000 років перед н. Х.

Найбільш харизматичні зразки цієї цивілізації розташовано при вході до музею, у виді голови яґуара, а на самому кінці покладено імпозантну мантію з багряних пер, колишню власність короля ацтеків, Монтезуми

В часі однорічного гостювання цієї мандрівної виставки у чотирьох містах Австрії та Західній Німеччині її оглядало біля півмільйона відвідувачів. У Брюсселі число відвідувачів дорівнювалося тільки чверть мільйона.

Ранньою весною ц.р. ця виставка переїхала до стародавнього центру европейської культури — Атен. Подиву гідним слід вважати те, що творчість ацтеків хвилює европейську публіку майже п'ять сторіч від 1522 р. від часу, коли зразки цієї творчости привіз Гернандо Кортез на двір еспанського короля в Брюсселі. Оглядаючи їх, присутній в той час у Брюсселі видатний німецький маляр Альберт Дюрер написав свої враження у своєму щоденнику: „Подивляю витончену геніяльність та культуру людей у невідомих нам країнах".

Немає сумніву в тому, що вчасне мехіканське мистецтво, сповнене невідомої магнетної сили, яка притягає до себе всіх людей, що з ними будь-коли зіткнулися.

Андрій Бук

ЕКОНОМІКА У ТРЕТЬОМУ КВАРТАЛІ

Показники за третій квартал, особливо за вересень виказали, що 8-річний, безперервний, найдовший після закінчення Другої світової війни економічний ріст, останнього року сповільнено, далі зростає. Сповільнення передбачене до кінця цього і на слідуючий рік, а відтак предсказують господарчий застій.

Департамент торгівлі подає, що індекс економічних показників у вересні зріс на 0.2 відс. (у серпні 0.5 відс.), другий місяць підряд зростає, попередні спадав, на 12 показників лише 4 зросло, інші впали, або без змін. Валова продукція без змін (2.5 відс. — 4.15 трильйона дол.), за 9 місяців зросла на 3.1 відс. Збільшені видатки горожан збільшили імпорт на 15 відс., а зменшений експорт спричинив дальше сповільнення в індустрійному секторі, одначе спадаючі ціни на енерґію зменшили інфляцію з 5.1 до 4.4 відс., до рівня 1988 року.

Безробіття у вересні зросло до 5.3 відс., 6.584 міл. безробітних (36.000 більше від серпня), найбільше безробітних в Мишиґен, найменше в Каролайні, Ню Йорку і Ню Джерзі другий місяць підряд зростає. 209.000 нових місць праці, з чого 75,000 в телефонічних компаніях (скінчився страйк) 119,158 міл. працюючих (127,000 менше від серпня), головно в манафактурі, в 16 (на всіх 20) мануфактурно-індустрійних найбільше затруднених в обслузі і на державних працях (95,000) і бизнесі (45,000) більшість жінок. Зросли дещо затруднення в технології, компюторах, електроніці і професійні: в медицині-медсестри, лікарі, в адвокатурі, інженерії і бухгалтерії так, що 8 з 25 найбільше зростаючих зайнять в слідуючій декаді зросте ще більше, через більші платні, а зменшаться в автомобільній індустрії, через автоматизацію. Через зростаюче число емеритів-горожан старшого віку сильно збільшується число старечих домів з обслугою медсестер. Сьогодні всього 6 відс. старших віком горожан у старечих домах, решта живе приватно з родинами, тому стан старечих домів на рівні зі шпиталями, але в слідуючій декаді їх буде вдвоє більше від шпиталів і запотребування на медсестри враз з платнями сильно зростуть.

I.

Торговельний дефіцит в серпні збільшився з 8.2 до 10.8 біл. долярів (31 відс.), через збільшений імпорт автомобілів і харчів, а зменшений експорт матеріялів і індустрійних продуктів, спричинених економічним сповільненням, головно в мануфактурному секторі. Тому індустрійна продукція у вересні впала, перший раз за останніх 6 місяців, зменшилася також продукція фабрик і копалень до 83.6 відс. продуктивности; попередні два місяці не мінялася (83.8 відс.).

Через спадаючий 6-ий місяць підряд мануфактурний сектор не змінилися у вересні фабричні замовлення для майбутніх добрив (237 біл. дол. попередній місяць зросли на 2.8 відс.) збільшилися на 60 відс. військові замовлення, приватні впали. Також не змінилися у вересні конструкційні видатки (416 біл. дол., в серпні зросли на 1.5 відс.). Зросли видатки на державні будинки, дороги і мости (5.3 відс.), приватні впали. Видатки на конструкцію міжстейтових доріг і мостів будуть далі зростати, бо поверх 8.000 миль доріг в поганому стані, потребують негайно направи, яка буде коштувати 650 біл. долярів. Найгірші дороги в стейтах: Міссурі, Аляска, Північна Дакота і Ореґон (40 відс.), в Ню Йорку і Ню Джерзі (6 відс.), найкращі: Південна Дакота, Гаваї і Делевар.

Конструкція домів у вересні впала на 5.2 відс., найбільше за останніх 7 років, через піднесені мортґеджі, збудовано 1.26 міл. домів в річному зіставленні, також зменшилися дозволи на будову нових домів, впала також продаж нових домів на 14 відс., найбільший спад від останньої рецесії в січні 1982 року, але ціни зросли, продаж вживаних домів зросла на 4.3 відс., другий місяць підряд, продано 3.7 міл. домів, а ціни впали до 93,000 долярів.

Автомобільна індустрія у третьому кварталі захиталася, через великі резерви старих моделів і вищі ціни на нові, більше вигідні та ощадні на бензину. Під кінець вересня продаж авт зросла на 8 відс., але з початком жовтня знову впала на 12.5 відс., мимо зменшених цін, щоби зменшити запаси старих моделів. Дохід автомобільних компаній зменшився: Форда на 44 відс., Дженерал Моторс на 40 відс., одинокий Крайслер мав 19 відс. зиску. Через сповільнення в автомобільній і конструкційній індустріях захитався експорт сталі і цього року впаде на 15 відс., — 80 міл. тонн, а на слідуючий 75, що зменшить доходи сталевих компаній, які останні 3 роки зростали, а зростаюча компетиція продуцентів сталі зменшить ціни.

Замовлення на тверді продукти у вересні впали на 0.1 відс., і якби не збільшені замовлення на оборону (56 відс.) то впали б на 4 відс. Спад приватних замовлень вказує, що мануфактурний сектор далі сповільнюється і затруднення в ньому паде; сьогодні найнижче за останніх 7 років. Зменшився також експорт твердих продуктів на 2.8 відс. — 125 біл. долярів, (в серпні зріс на 9.6 відс.) Зросли замовлення на машинове знаряддя на 33.5 відс., найбільше за останніх 9 місяців, домашнє на 45 відс., головно в автомобільній і летунській індустріях, закордонне впало на 28 відс., експорт машинового знаряддя зріс на 21 відс., тому запаси зросли до 2.2 біл. долярів.

Закінчення буде.

Валентина Єрмоленко

ПРОБУДИТЕЛЬ ГАЛИЦЬКОГО ВІДРОДЖЕННЯ

Дайте руки, юні други,
Серце к серцю най припаде,
Най щезають тяжкі тучі,
Ум, охота най засяде.
Разом, разом хто сил має
Гоніть з Русі мраки тьмаві,
Завись най нас не спиняє
Разом к світлу, други жваві.

Маркіян Шашкевич

I.

В цей час, коли питання української мови почало займати всенародне признання, коли про її значення і відповідне місце в державному житті заговорили в Україні, не забудьмо згадати про одного пробудителя „Галицького відродження", члена „Руської трійці" і засновника першої літературної ластівки — „Русалки Дністрової" — Маркіяна С. Шашкевича 178-ті уродини, якого припадають на 6-те листопада 1989 року.

Маркіян Шашкевич народився 1811 року в селі Підлісся, тепер Золочівського району Львівської области в родині священика. Початкову освіту отримав дома, а потім вчився в містечку Золочеві, у так зван. нормальній (народній) школі, потім у Бережанській гімназії. У 1929 році став вихованцем Львівської Духовної семінарії, що відповідала клясам середньої школи й одночасно записався на курс філософії при Львівському університеті. Вчився Шашкевич у семінарії з перервами. Через скрутні матеріяльні умовини він або сам залишав, або його виключали з семінарії за порушення семінарського режиму, тому закінчив він її тільки в 1837 році. В 1838 році одружився і був священиком у селах: Гуманиськах, Нестаничах і Новосілках. Ще в часі гімназійних наук молодий Маркіян писав принагідні вірші своїм батькам на іменини, новий рік або на якісь інші оказії польською мовою, бо уряд того часу не був зацікавлений в тому, щоб народ читав і писав своєю рідною мовою. „Молодим підданим" було рекомендовано вивчати німецьку мову, а з метою „пізнання і виховання" — польську.

Щоб зрозуміти умови в Галичині перед виступом Шашкевича, коротко заглянемо в історію. Колись західні області України були частиною Февдальної Київської Русі. В XII-XIII сторіччях вони складали могутнє Галицько-Волинське князівство. При королі Данилі і його найближчих наступниках Галицька Русь була передовою державою середньовічної Европи, яка поєднувала військову міць високою і різнобічною культурою.

Навала татар, розорення Київського князівства, внутрішні чвари, натиски польсько-литовської держави позбавила кінець-кінцем Галицьку Русь політичної самостійности, привела правлячу клясу її до занепаду. Але народ не підкорявся. З кінця XVI сторіччя серед галицького міського міщанства підіймається рух опору польському натискові, який набрав форми релігійної боротьби. Боротьба православ'я проти католиків була боротьбою міського плебейства проти польських магнатів, світських і духовних.

Залунав голос Івана Вишенського, гарячого заступника інтересів селянина і міського ремісника. Розгортали свою пропаґандиську діяльність т. зв. братства, засновуючи школи, друкуючи книги. З 1648 року під стінами Львова з'явилося військо народного героя Богдана Хмельницького, пам'ять про якого довго жила в народі. А потім прийшла довга ніч нестерпного гноблення народу, цілковитого свавілля шляхти, завмирання останніх залишків культури. Відірвана від решти України, стародавня Галицька Русь стала одним з воєвідств Польського королівства. Деяка частина українського панства заради обіцяного „доброго шматка" відрікалися від своєї мови, віри, народу, ополячувались, поповняючи ряди кріпосників-поміщиків.

Українська інтеліґенція виховувалася на німецькій, польській, церковнослов'янській мовах. Наполегливо провадилася польонізація українського населення. Всіляко поширювалися „теорії" реакційних істориків і публіцистів про український народ, як „етнічну галузь польської народности". Біднішало міське міщанство — ремісники і дрібні торгівці, а селянство стогнало під ярмом панщини.

Внутрішні незгоди довели країну до повної анархії. В 1773 році польський сейм санкціонував акт т. зв. „Першого поділу Польщі", і стародавня Червона Русь перейшла під владу Австрії, а Закарпаття до Угорщини. В історії Західньої України почалась нова епоха для народу, ознаменована тим, що до влади поміщиків додалась ще влада німецько-угорських чиновників, які взяли на себе адміністративне керівництво „Королівством Галичини і Лодомерії", як стала називатися в цей час Галицька земля. Німецькі, польські мадярські, румунські магнати разом з українськими землевласниками все більше затискували народ. Зростаючий тягар панщинних робіт, надмірна обтяженість податками і грошовими наборами, відбирання наділів, викликало селянські сполохи, які перекидалися з однієї місцевости до другої захоплюючи ширші верстви населення. Польові суди засуджували на страту сотні й тисячі селян та опришків. Німецькі власті довгий час не знали про наявність в східніх округах Галичини українського народу, а коли вони відкрили, то побачили, що серед нових підданих Австрії є значна кількість загадкових „русняків", які відрізняються від поляків релігійними обрядами, а головне мовою. Розібратися в „русняцькій мові" (пізніше її почали називати „рутенською") адміністраторам було важко. Для письма „русняки" користувалися „кирилицею" — церковно-слов'янським шрифтом, який вживався до XVIII сторіччя.

Продовження буде.

Прощай...

(Закінчення зі стор. 2)

конфлікт Винниченка з — Українською Народною Республікою (УНР).

Щождо жертвенности української діяспори? Люди, які тою справою займаються, вирахували, що жертвує яких 15 відс. і то здебільшого люди пенсійного віку. Українські дисиденти навіть сугерують, що діяспора має допомагати Україні. Як допомагати, залишається не зовсім ясно. Кожна допомога буде під совєтською контролею, себто контролею Москви. Тут варто згадати що справжня велика допомога Заходу потерпілим від землетрусу в Грузії опинилася в кишенях московської номенклятури.

Одначе останнім часом дивні і тривожні вісті прийшли з Вашінгтону. Віцепрезидент ЗСА Ден Квейл заборонив коротку промову критичного змісту про справжні наміри Горбачова і про те, чи його перебудова може бути успішною, а якщо успішною — для кого?

Висновок заборони — треба без негативної критики допомагати Горбачову, бо інакше? Інакше може не підписати умови про зменшення озброєння.

Догітлерівська Німеччина також допомагала СССР будувати індустрію, а Сталін навіть вишколював гітлерівських летунів, які трохи пізніше бомбардували Совєтський Союз.

„Ню Йорк Таймс" з 31-го жовтня 1989 року з приводу заборони промови у Вашінгтоні вигукнув більш менш у перекладі — „Заткніть того чоловіка". У статті відомого американського публіциста „Ню Йорк Таймс" зробив правильний висновок. Не всі в Америці думають так, як минулі, або теперішні бюрократи СССР. Дуже легко в ЗСА забули дефініцію СССР як „імперії зла".

Головний Екзекутивний Комітет
УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ
і
ОКРУЖНІ КОМІТЕТИ ВІДДІЛІВ УНС
в НЮ ДЖЕРЗІ
мають честь запросити Вас з Родиною
на
ЮВІЛЕЙНИЙ БЕНКЕТ
з нагоди
95-РІЧЧЯ
УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ
який відбудеться
в НЕДІЛЮ, 3-го ГРУДНЯ 1989 р.
о год. 3-ій попол. в рухановій залі церкви
св. ІВАНА ХРЕСТИТЕЛЯ
770 Sandford Ave.,
Newark, N.J.
Привіти, нагороди і концерт.
Даток: $15.00

У справі замовлень прошу звертатися до членів комітету:

Ярослав Леськів	201-996-3772
Михайло Захарко	201-725-8062
Володимир Білик	201-795-0628
Іван Хомко	201-472-0989
Андрій Кейбіда	201-762-2827

РЕЧЕНЕЦЬ ЗАМОВЛЕНЬ — 29-го ЛИСТОПАДА 1989 Р.

Українська Вільна Академія Наук
Наукове Товариство ім. Шевченка
Українське Історичне Товариство
та
Наукова Рада при СКВУ
мають честь запросити громадянство на
ЮВІЛЕЙНУ НАУКОВУ КОНФЕРЕНЦІЮ
яка відбудеться
в честь 90-річчя видатного сучасного українського історика
професора доктора
Олександра Оглоблина

Відкриття .... проф. Ярослав Білінський
Життя і діяльність проф. О. Оглоблина — проф. Василь Омельченко
Наукова творчість проф. О. Оглоблина — проф. Любомир Винар
Професор Оглоблин — дослідник Мазепинської доби — проф. Орест Субтельний
Проф. Оглоблин та Українське Історичне Товариство — проф. Олександер Домбровський
Закриття .... проф. Ярослав Падох

Конференція відбудеться
в суботу, 18-го листопада 1989 р. о 2-ій год. дня в будинку УВАН: 206 Захід, 100-та вул., Ню Йорк
Тел.: (212) 222-1866

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКИЙ КЛЮБ в НЮ ЙОРКУ
136 Друга Авеню, ДІМ УКРАЇНСЬКОГО ВИЗВОЛЬНОГО ФРОНТУ
запрошує своїх Членів і Прихильників на
ІСТОРИЧНИЙ, ПЕРШИЙ КОНЦЕРТ
рідкісних і невідомих перлин-сольоспівів ВЕЛЕТНЯ УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИКИ
СТАНИСЛАВА ЛЮДКЕВИЧА
зі СТЕРЕОФОНІЧНОГО ЗАПИСУ Ювілейного Вечора в Ню Йорку 1969-го року у 90-річчя тоді ще живучого Композитора-Патріярха.
Виконавець оперовий співак, баритон
Теодор Терен-Юськів
при фортепіяновому супроводі проф. Юрія Цибрівського
Імпреза відбудеться
в п'ятницю, 17-го листопада 1989 р., о год. 7-ій веч.

Листопад — це місяць Українських Воєнних Інвалідів.

Вшануйте в листопаді велику жертву своїх інвалідів Визвольних Змагань і зложіть щедрий даток на Національний Листопадовий Дар Українським Воєнним Інвалідам.

Датки проситься пересилати на адресу:
SOCIAL SERVICE OF UWV, 1321 W Lindley Ave., Philadelphia, Pa. 19141

Українців вирізнили на Етнічному Фестивалі

Частина української групи.

Джерзі Сіті, Н. Дж. (А. К.) — Соняшне небо, вишукані мистецькі експонати різних народів і смачні ласощі етнічних страв разом із тисячами усміхнених облич зробили цей 11-ий з черги щорічний Етнічний Фестиваль стейту Ню Джерзі небуденно цікавим святом, метою якого було відзначити багату культурну спадщину етнічних груп стейту. Відбувся той фестиваль 23-го і 24-го вересня ц. р. в стейтовому Парку Свободи у Джерзі Сіті, а головною його ціллю було підкреслити спеціяльний вклад нюджерзької української громади в розбудову стейту та цілої країни.

Перед офіційним відкриттям відбулася дефіляда всіх національностей зі своїми прапорами та у відповідних народних одягах перед трибуною, на якій були стейтові та місцеві урядовці, включно з секретарем стейту Джейн Бриджжю. Після відспівання американського та українського гимнів Джордж Паппас, предсідник Нюджерзької етнічної ради, привітав присутніх і попросив о. Йосифа Федорека декана українського католицького деканату Ню Джерзі, перевести молитву. Зразу після молитви відбулося святочне заприсяження коло 100 нових громадян Америки, а секретар стейту Джін Бирджйо в своєму слові з цієї нагоди сказала: „З радістю вітаю нових громадян як постійних жителів цього стейту". Вона також підкреслила у своїй промові й те, що губернатор Томас Кейн і вона є „свідомі того, який вклад праці дали українські американці у розбудову стейту Ню Джерзі".

Роберт Челяк, суддя міського суду в Джерзі Сіті, у своєму слові накреслив історію українських поселенців в Америці, починаючи від 1890 року, які їхали не тільки у пошуках кращих матеріяльних обставин, але й втікаючи від поневолення та тиранства на землях України.

Провідник святкувань та голова фестивального комітету Андрій Кейбіда подякував численним зібраним за присутність на цих святкуваннях, а зокрема тим кільком сотням українських американців, зодягнених в народні одяги, що прибули автобусами із дальших місцевостей стейту, щоби велично відсвяткувати цей фестиваль. Він також сказав, що українська громада вдячна Америці за те, що дала змогу нашим піонерам свобідно плекати свої традиції та культуру, що й уможливило нашій громаді проіснувати до сьогоднішнього дня.

Присутніми на фестивалі були красуня стейту Ню Джерзі, Дебора Лі Густі та „Міс Союзівка" Ліда Залуцька. Обидві красуні Л. Залуцька — українка з походження та Д. Л. Густі, з китайського роду, заявили, що Америка є взірцем для свободолюбних народів, одначе кожен повинен берегти та бути гордим зі своєї спадщини.

В пополудневій мистецькій програмі брали участь: танцювальний ансамбль Українського Народного Дому в Джерзі Сіті — керівник Зоряна Ковбаснюк, ансамбль бандуристів „Гомін" під проводом Олександра Напори, танцювальний ансамбль СУМА „Калина" з Йонкерсу, танцюристи школи українознавства, танцювальний ансамбль при церкві-пам'ятнику у Бавнд Бруку, під мистецьким керівництвом Володимира Юрченюка, хор „Трембіта" під батутою Рафаеля Венке, арф'ярка Одарка Полянська, співачки Христина та Дарія, хор школи св. Івана Хрестителя під диригентурою Зірки Берези і танцювальний ансамбль СУМА „Ластівки" з Пассейку під керівництвом Івана Ленчука.

Великою популярністю втішалися серед публіки кіоски з виробами та показом українського мистецтва, спонзорами яких були: Союз Українок Америки, українські народні доми, Українсько-Американський Клюб повіту Овшен, українські церкви, Український Конгресовий Комітет і приватні особи. Також не залишились позаду і станки з українськими ласощами та стравами, де завжди було багато людей й гамірно.

На цьому дводенному фестивалі можна було приглядатися та прислухуватися виступам около 30 етнічних груп з майже 100 різних етнічних організацій в Ню Джерзі. А спонзором цього вдалого фестивалю, як і кожного року є Бюро етнічних справ при Стейтовому департаменті та Дорадча рада нюджерзького стейту під головуванням Джугана Саймонсона.

В Арізоні почули про Україну

У понеділок 23-го жовтня ц. р. у Фінікс Аріз. о год. 7-ій вечора, під спонзоратом молодої республіканської ліги Арізони — Лінкольн Кокусу і Арізонці за крайову безпеку, відбулась дуже вдала імпреза під влучною назвою „Фрідом ет ішю", на якій крім стейтового голови Арізонської молодої республіканської ліги Джейм са Р. Лоя та модератора Марка Л. Спітцера виступили зі змістовними доповідями представники трьох поневолених націй, а саме від китайських студентів Ян Дінг, від балтійських народів Оджарс Калнінс і від українців Роня Стойко — Лозинська, виступ якої був блискучим.

Р. Лозинська виявилась знаменитим промовцем, детально з'ясувала присутнім (між якими було багато політичних і наукових представників Арізони) наші проблеми і наш змаг до волі й незалежности, а коли прийшло до запитів давала дуже влучні і вичерпні відповіді. Присутні усі без виїм ку слухали її з увагою і зацікавленням і, судячи по запитах, з великою прихильністю і підтримкою. По виступі, можна було почути зауваги: „нарешті ми виходимо в люди" та „я гордий, що я українець".

На окрему подяку заслуговує за її труд і багато праці в підготові цієї імпрези вдома усім з української преси і справи Івана Дем'янюка, тутешній правник і приятель українців, Пейшенс Т. Гантворк.

Пилипяк Роман

Хочете...

(Закінчення зі стор. 1)

гостя з гордістю підкреслює, що вже від двох років має власне підприємство та багато клієнтів серед американської публіки.

Нас цікавить як проходить її праця і вона радо вияснює нам, що після першої зустрічі з власниками мешкання чи бюра (яка до речі завжди безплатна) вона робить рисунки кімнати чи кімнат, підбирає прибки матеріялів і тоді точно обговорює це із власниками. Вона пов'язана із підприємством в Атлянті, яке доставляє їй по відповідній ціні все, що вона потребує: меблі, кераміку, занавіси на вікна, тапети та інше. Тоді вона сама точно слідкує чи робітники виконують все після її проєкту, так що властителі не мусять цим турбуватися.

Ми дискретно не питаємося про ціни влаштовання кімнат, але зі знімок, які вона показує можна завважити, що досі її клієнти не люди, що мали можливість не дуже рахуватися з грішми.

Але наша декораторка вміє пристосуватися до обставин і до своїх клієнтів, особливо українських. Зі сантиментом згадує, що вперше її праця по професії була для парохії УКЦ св. Івана Хрестителя в Ньюарку. Вона зайшла туди у справі свого вінчання і при тому о. парох згадав про це, що в парохії бракує прибрання вікон — отже Надя взялася за виконання того завдання Тепер вікна виглядають гарно, вінчання відбулося ще краще, а наша молода професіоналістка готова проєктувати для українських клієнтів обладнання кімнат вже не з таким сантиментом як у парохії св. Івана Хрестителя, але зі знанням і приємністю.

Отже хочете гарно влаштувати хату? Покличте Надю на число: (201) 647-5602

Відбулася...

(Закінчення зі стор. 1)

(англомовне видання) чужинецькому світові про нашу діяльність.

Конференція звернула увагу на зовнішньо-політичну діяльність жіночих організацій та про важливість інформації через українську й чужинецьку пресу.

Беручи під увагу, що рік, в якому відбувається європейська конференція СФУЖО є Роком Української Мови, особливу увагу було присвячено українській мові і культурі та рухові, який росте тепер в Україні.

Вітаючи ієрархів обох Українських Церков та пасторів інших українських християнських віровизнань шкільного в Україні і в діяспорі суще та суспільно-громадської організації й установи, були внесені постанови, які стосувалися зовнішньо-політичної діяльности, важливості різних шляхів зв'язків між собою і чужинцями, зокрема через пресу, та збереження української мови.

Пост заступниці голови СФУЖО на Европу ротаційним способом переходить особі, що очолює дану організацію в Европі, на яку приходить черга.

Цього року д-р М. Квітковська проголосила заступницею голови СФУЖО на Европу О. Штайнер, яка під теперішню пору є головою Організації Українських Жінок в Німеччині. Каденція триває два роки.

Замість квітів на свіжу могилу
св. п. Ольги Яхно,
дорогої Землячки з Бойківщини, членки 82-го Відділу СУА
складаю 50 дол.
на УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ в Ню Йорку.
Опечаленій Родині висловлюю глибоке співчуття.
І. ГОРОДИСЬКА-ІВАНЧИШИН

В журналі...

(Закінчення зі стор. 1)

знайти жодної згадки в сучасному совєтському мистецтвознавстві. „Бо хоч яка жорстока була німецька окупація, український народ боровся за життя, доказом чого, власне, і була мистецька творчість", — пише Б. Певний. Він ставить також питання: „Якщо сьогодні відкрито засуджено терор сталінщини, як можна замовчувати те, що були люди, котрих обставини приневолювали податися у неві домість на Захід?" — коли інформує про розвиток мистецького життя в Західній Европі, а відтак на інших континентах.

При кінці п'ятисторінкової статті, яка прикрашена численними репродукціями праць мистців на Заході,а це М. Дольницької, М.Урбана, О. Грищенка, М. Кучера, К. Мілонадіса, Я. Гніздовського і Г. Мазепи. Б. Певний стверджує, що „на відтинку поширення відомостей про Україну зі сторони Радянської України зроблено дуже мало. До цього часу в Америці не було справді репрезентативних виставок історичного або сучасного мистецтва України, влаштованих державними чинниками УРСР".

ДРУЖИНА ГУБЕРНАТОРА Майкла С. Дукакіса, Кітті Дукакіс, опинилася в лікарні в понеділок, 6-го листопада в наслідок затруєння невеликою кількістю алькоголю для натирання. Її надмірна схильність до алькоголю та протиалькогольне лікування стало відоме після президентських виборів минулого року, у яких кандидував М.С. Дукакіс. Лікар Джералд Р. Плоткін сказав, що 52-літня Кітті впродовж багатьох років лікується від психічної депресії, яка зростає з приходом осені. Тепер її стан покращався та вона була переведена з реанімаційного відділу, до індивідуальної кімнати.

У ТРЕТЮ
НЕВИМОВНО
БОЛЮЧУ
РІЧНИЦЮ
ВІДХОДУ
У ВІЧНІСТЬ
нашої
Найдорожчої
і Незабутньої
ДРУЖИНИ,
МАМИ, БАБУСІ
І СЕСТРИ

бл. п.
Марії Твердовської
буде відправлена
ПАНАХИДА
в неділю, 19-го листопада 1989 року о год. 11-ій перед полуднем у Свято-Троїцькій Катедрі Української Автокефальної Православної Церкви
при 359 Broom вул. в Ню Йорку

Про участь і молитви просять:
муж — МИКОЛА
з дітьми і внуками,
сестра і брати з родинами

Пластовий Загін „Червона Калина"
5-ий Курінь УПС
і 23-ій Курінь УСП
діляться сумною вісткою з Братчиками і з цілою Пластовою Громадою, що в середу, 8-го листопада 1989 р. відійшов на Вічну Ватру

сл. п. мґр прав,
пластун сеніор керівництва
ЯРОСЛАВ РАК
(Мортик)

Січовий Дід і основник Загону „Червона Калина", керівний член Пласту, визначний член ОУН, довголітній політичний в'язень польських тюрем та німецьких концентраційних таборів та широковідомий суспільно-громадський і політичний діяч.

ПАНАХИДА була відправлена в п'ятницю, 10-го листопада 1989 р. в похоронному заведенні Lytwyn and Lytwyn, Юніон, Н. Дж.

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбулися в суботу, 11-го листопада 1989 р. в церкві св. Івана Хрестителя в Ньюарку, Н. Дж., а Тлінні Останки похоронено на українському православному цвинтарі св. Андрія в С. Бавнд Бруку, Н. Дж.

Вельмишановній Дружині, Дочці і всій Родині Покійного висловлюємо наші найглибші співчуття.

Генеральна Старшина
Загону „Червона Калина"

ПОДЯКА
Двадцять третього серпня цього року померла в Мюнхені (Німеччина) моя Дорога МАМА
бл. п.
ПАВЛИНА ТИМЧЕНКО

Сердечно дякую всім Друзям, Знайомим і Товаришам в Америці, Канаді та Европі за письмові й усні вислови співчуття, як вияв пошани до Покійної.

Особливу, з глибини душі подяку складаю докторові Ярославові Музичці й дружині Ларисі, Іванні Кононів і Стефі Чаплинській, а також Зенонові М'ягкому за тривалу моральну підтримку, теплі слова розради в дуже тяжкий для мене час довгого перебування Мами в лікарні і вдома.

У глибокому смутку,
ЮРКО ТИМЧЕНКО

Традиційне ґрадуаційне свято школи українознавства в Клівленді

Ювілейний 175-ий Шевченківський рік розпочався в школі українознавства м. Клівленду відвідинами дорогим гостем — Президентом СКВУ мґром Ю. Шимком 18-го лютого ц.р. в суботу.

У великій, просторій залі, в присутності всіх учнів, учителів, Управи школи (батьківського комітету), частини батьків шкільної молоді, голови Українських Злучених Організацій м. Клівленду мґра В. Ліщинецького та інших, у привітальному слові директор школи українознавства В. Іванчук представив учням президента Ю. Шимка та насвітлюючи коротко історію школи торкнувся також її життєвих проблем.

Привітом усіх присутніх, з виразним зверненням до присутньої молоді мґр Ю. Шимко продовжував розпочату директором тему, де гарною українською мовою, простим підходом, зрозумілими для учнів словами, підкреслив життєву важливість і необхідність існування українських шкіл та потребу навчання в них української молоді. Ця потреба навчання була ілюстрована власними шкільними фактами та прикладами в осягненні керівних становищ в американсько-канадсько-українському суспільстві видатних українців, колишніх учнів шкіл українознавства. Ці слова були великою заохотою для учнів старших кляс, особливо учнів випускної одинадцятої кляси, яка в короткому часі, десь за півтора місяця, мала приступити до кінцевого іспиту з одинадцятирічного навчання.

Перед іспитами нервувались усі: учні, їхні батьки, учителі та й Шкільна Рада в Ню Йорку. До цього року письмовий іспит всі учні випускних кляс писали з двох предметів — з української літератури та історії України, або з української культури замість історії України. Тепер, за новою формою, учні мають писати цей письмовий іспит з п'ятьох предметів — ще й мови і географії.

Кількаразові конференції з батьками учнів випускної кляси намагалися познайомити батьків з новими вимогами. В дуже короткому часі батьки зорганізували денні і вечірні допоміжні додаткові лекції повторення матеріялу з усіх предметів. Ці заходи додали учням більше певности, (а може й відваги) з якою вони в днях 8-го і 15-го квітня святочно приступили до письмового іспиту. Приступили цілою клясою, всі 13: Андрій Бебко, Михайло Бицко, Наталія Бучковська, Олесь Голіян, Леся Голубець, Тарас Напора, Мотря Оришкевич, Наталія Полянська, Надія Тарнавська, Марко Фаріян, Надія Хміляк, Іван Худоба та Андрій Цибик.

Іспитами провадила Іспитова Комісія, затверджена Шкільною Радою у складі: проф. д-р Олена Шанко — предсідник Іспитової Комісії, директор Василь Іванчук — заступнк предсідника і вчитель укр. літератури, мґр Зеновія Панчишин — опікунка кляси і вчителька укр. культури, мґр Мирослава Голубець — учителька української мови, мґр Володимир Сторожинський — учитель історії та географії України. Іспитова Комісія витворила лагідну атмосферу, яка спричинилася до радісних усмішок задоволення, бо ж половина всього іспиту закінчилась.

Усний іспит із своєю незмінною попередньою формою (карткова система) була для учнів знаною і тому він перейшов у днях 6-го і 7-го травня досить лагідно і приємно. Деякі звільнення учнів з усного іспиту ще раз показали, що треба не лише вчитися, а вчитися серйозно й добре. З визначним успіхом закінчили навчання в Школі Українознавства Леся Голубець, Тарас Напора і Мотрія Оришкевич.

Батьківський комітет випускної кляси під головуванням М. Голіяна вжив усіх заходів щоб закінчення навчання випускної кляси було довершене всіма традиційними приписами школи. Традиційний Випускний Вечір, уряджений в неділю, 4-го червня ц.р., відбувся в одному з ресторанів околиці Клівленду — Норт Роялтон.

Привітна простора заля з легкими звуками радіомузики, круглі столи з відповідним накриттям та квітами, таблько випускної кляси з мистецьким виконанням випускника кляси Михайла Бицка та фотооформленням приятелями школи українознавства й української молоді Говиковичів — видимі риси доброго смаку. Веселий і радісний гомін святочно вбраних випускників, їхніх батьків і близьких, різні гутірки, блиски фотоапаратів — все змішалося в якийсь родинно-шкільний вінок і радісно жевріючі обличчя вказували на приємність великого свята — закінчення навчання в школі українознавства.

Д-р З. Голубець, як господар вечора, привітав усіх присутніх, підкреслив важливість події, поздоровив випускників з їхніми осягами закінчення навчання та побажав їм наступних успіхів на шляху до професіоналізму. Д-р Богдан Дубас, голова Управи школи, коротко привітав випускну клясу та поздоровив її з осягненими успіхами.

Директор школи передав випускникам поздоровлення і побажання дальших успіхів від Управи шкільної ради в Ню Йорку, від предсідника Іспитової Комісії, подякував батькам за витривалість і зрозуміння у допровадженні своїх дітей до закінчення навчання та подаючи вказівки в дальшу їхню дорогу у вищі заклади американських наукових інституцій, побажав їм успіхів і закликав залишитися дальшою складовою частиною української громади.

Слово заступника керівника американської шкільної системи Джуді МекҐари, яка була перший раз на такому святі, було назагал зворушливе, повне захоплень у зверненні до випускників та у вислові побажань. Доцільно згадати, що після закінчення свята та особистих розмов з деякими випускниками, Джуді не могла вийти з дива, що учні, які, як вона висловилася „є і нашими учнями", у порівнянні до учнів американських середніх шкіл, хочуть і можуть напротязі одинадцяти років посвятити свої відпочинкові дні — суботи на продовження навчання в українській школі.

У листі подяки за запрошення на наш вечір Дж. МекҐари писала: „Із цікавости я запізналася з оцінками цих учнів у наших школах і не могла повірити, що майже всі вони є „А" стюдентс, без ніяких дисциплінарних проблем. Ще раз мої ґратуляції і признання вашій школі за визначну її працю. Якби у наших школах були всі такі учні, як ваші, Америка стояла б на багато вищому рівні".

Від імени випускної кляси говорив голова кляси Марко Фаріян. Він подякував учителям, що „мали терпеливість" впродовж одинадцяти років зносити всі їхні учнівські „зайчики" притаманні молодим людям, примушували їх вчитися, вимагали послуху і дисципліни та були не толерантними у їхніх недотягненнях. Марко згадав і „нетолерантність" батьків, які кожної суботи, незважаючи на їхні „поважні" причини не йти в суботу до школи, все таки зганяли їх з ліжка і везли до школи. Сьогодні всі вони по іншому дивляться на пройдені минулі роки і завдячують всім і всьому тому, що спричинилося до завершення їхніх осягів.

Цікава була промова представника батьків випускної кляси Олени Хміляк, яка є вчителькою в цілоденній американській школі, що дає її можливість порівняти учнів одної і другої школи, де навіть у наставленні учнів відчувається велика різниця.

Заключні слова господаря вечора та молитва, привели до урочистої роздачі свідоцтв. У знак вдячности за наполегливу працю над їх вихованям, учні подарували своїм учителям прекрасні мистецькі подарунки.

І так це традиційне свято — гордість школи українознавства, честь і слава учням і їхнім батькам, з виразними виявами радісних і щасливих випускників, учителів та батьків добігало до свого кінця.

А 25-го листопада ц.р. на річній шкільній забаві, в присутності великої кількости попередніх випускників школи, членів української громади та всіх близьких і далеких гостей, школа представить громаді цих нових, молодих і свідомих українців та передасть їх у розпорядження української громади Клівленду.

В. І.

Деякі аспекти науки і техніки в Україні

Товариство Українських Інженерів Америки влаштувало в суботу 21-го жовтня ц. р., в Ню Йорку, в приміщенні Українського Інституту Америки, конференцію на тему: „Деякі аспекти науки і техніки в Україні". Конференцію організував інж. Зенон Салевич.

Перед початком конференції присутні вшанували вставанням з місць і однохвилинною мовчанкою пам'ять інж. Романа Левицького, убитого 13-го серпня в Івано-Франківському під час св'яткового походу.

Відкриваючи конференцію, інж. Володимир Гнатківський зауважив, що сьогодні виступатимуть два доповідачі: один — учений математик Володимир Петришин — з діяспори, який кілька разів їздив на Україну, а другий — інж. Віталій Калиниченко, який недавно приїхав з України на постійно до Америки.

„Ми 45 років чекали, щоб таке сталося — сказав промовець, — щоб було більше зв'язків між Україною і українською діяспорою. Ми мусимо і хочемо допомагати батьківщині, але вимагаємо, щоб там перестали бити людей. Ми чули, що у Львові та Івано-Франківську побили людей, які йшли з хоругвами і прапорами".

Перший доповідач, Петришин дістав ступінь доктора в Колюмбійському університеті, нині викладає математику в Ратґерському університеті, має понад 50 наукових публікацій. У доповіді проф. В. Петришин пояснив суть своєї новаторської теорії в математиці, яка тепер прийнята в світі і яка зацікавила математиків на Україні. Доповідач говорив про історію математики на Україні, згадав математика світової слави, Михайла Остроградського, українського патріота, який листувався з Шевченком. Згадав і академіка Михайла Кравчука, який був засланий у1937 році, а після війни був поновлений в Академії.

Від 1920 до 1950 року українська математика була відносно слаба. В 50-их роках ситуація змінилася, нині на Україні є 30-40 математиків, відомих у світовій науці. Центром науково ї праці в галузі математики є Академія Наук Української РСР, де працює коло 200 математиків. У Києві є науково-дослідні інститути: математики, кібернетики, теоретичної фізики.

Проф. Петришин відвідав Інститут математики Академії в Донецьку, де працює видатний український математик Скибник, який у 43 роки здобув звання академіка. Там Петришин прочитав три наукові доповіді українською мовою. Він почув від співробітників інституту, що з його приїздом там вперше заговорили українською мовою, хача працюють там люди з Полтави, Києва, Західньої України. Вони вибачалися...

Скибник повіз Петришина на шахту, де й директор шахти, й інженер прекрасно говорили українською мовою. Петришинові дали спецодяг, спустили в забій. В Донецьку української мови не чути. Дружина Петришина на пошті попрохала українською мовою продати їй марок, а чиновниця їй одрізала: „Вы на каком языке разговариваете? Вы не на кухне".

У Києві українську мову вживають більше. В. Петришин зустрівся з Д. Павличком і І. Драчем, говорили про Народний рух України за перебудову. Петришина йменували почесним членом Українського Математичного Товариства, що об'єднує співробітників Математичного Інституту, викладачів математики в Політехнічному Інституті і вчителів шкіл.

На думку Петришина, учені мають домагатися, щоб Україна мала право давати ступінь доктора, нині цю привілегію має тільки Москва. АН УРСР не є самостійною установою, але під владою Москви, яка їй вказує, що має робити. Наприклад, математики не працюють у галузі топології.

Відповідаючи на питання, поставлені після доповіді, проф. Петришин зокрема сказав, що Україна значно відстає від західніх країн у використанні комп'ютерів. Він привіз до Києва комп'ютер у подарунок Академії для відділів точних наук. Професор Тарас Гунчак привіз комп'ютор для Інституту мовознавства.

Другу доповідь на конференції в Ню Йорку прочитав інж. В. Калиниченко, член Української Гельсінської Спілки, який у квітні цього року приїхав до Америки. Він сказав: „Я — інженер нереальний. Хоч маю диплом, але ж 19 років був ув'язнений у далеких таборах Радянського Союзу".

Діставши запрошення зробити доповідь на сьогоднішній конференції, він телефонував до знайомих інженерів на Україні. Вони прохали передати привіт українським інженерам у діяспорі. Планують створити своє товариство інженерів. Калиниченко розповів про працю інженерів у Совєтському Союзі. Сказав, що часом будують залізниці, по яких пізніше нічого не возять, як от по залізниці БАМ. Підприємства задушують державним плануванням. Зв'язок із західньою наукою і технікою недостатній. Закордонних публікацій дістають дуже мало. Радянські наукові установи мають у 100 разів менше приладдя, ніж американські. Госпрозрахунок заїдає. Праця інженера відстає від сучасної техніки. Інженери не можуть здійснювати своїх творчих задумів, виявляти ініціативу. Зарплата невисока, і молоді інженери тікають до установ, де більше платять, наприклад — до служби постачання. Часто буває, що інженерів посилають на сільсько-господарські роботи.

Далі Калиниченко порушив проблему екології, що на Україні є катастрофічною і що її перебудова досі іґнорує. Плянування розбудови промисловости йде з Москви, надалі будують підприємства екологічно шкідливі, далі забруднюється повітря у великих містах, далі гине плодюча земля. Калиниченко сказав, що він був свідком того, як проводиться демографічна політика: переселення українців з батьківщини у віддалені райони Совєтського Союзу, а Росіян — на Україну. Недавно, саме перед від'їздом з України, Калиниченко побачив на станції плакат з повідомленням, що на Далекий Схід відходить ешелон. Він пішов глянути на той ешолон і побачив, що він складається з 18-ти вагонів. Ще коли Калиниченко був на засланні в Мордовії і на Уралі, він бачив у газетах оголошення про вербування людей до сільських місцевостей України.

Калиниченко порушив також проблему термінологічних словників. Він був делегатом з Харкова на установчих зборах Товариства української мови. (Харківський осередок налічує коло 200 членів). Термінологічні словники були видані у 20-их роках, тепер забуті. Ними користуються лише лінґвісти.

Свою доповідь Калиниченко закінчив словами про те що українські інженери в Америці можуть багато зробити для України. Треба більше співпраці, поїздок на Україну, закладання інформаційних бюр. На закінчення конференції, аудиторія прослухала магнетофонний запис інтерв'ю Осипа Мороза, члена Товариства Українських інженерів в Америці, на радіопередачі в Києві, де він недавно був. Говорячи про Товариство і про окремих інженерів, Мороз сказав: „Нас єднає професія".

Атмосфера на конференції в Ню Йорку переконувала, що людей, які там зібралися, єднає не лише професія.

Л. Дражевська